

**VALSTYBĖS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS IR ĮVAIKINIMO TARNYBA
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS**

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 13, LT-03221 Vilnius, tel. (8 5) 231 0928, faks. (8 5) 231 0927,
el. p. info@vaikoteises.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188752021

Asociacijai „Lietuvos tėvų forumas“
El. paštas: info@tevuforumas.lt

2019-01-07 Nr. S-41
į 2018-12-07 Nr. 181207/1

Kopija
Lietuvos Respublikos Prezidentei

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministerijai

DĖL LIETUVOS TĖVŲ FORUMO PAKLAUSIMO

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba), atsakydama į Jūsų bei į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos persiūtą paklausimą pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio pavedimą, taip pat suprasdama susirūpinimą dėl pertvarkytos vaiko teisių apsaugos sistemos Lietuvoje, pagal kompetenciją teikia atsakymus į Jums rūpimus klausimus.

1. Kiek vaikų 2015, 2016, 2017 ir 2018 metais buvo teismo sprendimu paimta iš tėvų ar kitų atstovų pagal įstatymą? 2018 m. statistiką prašome išskaidyti pagal paėmimų skaičių nuo sausio 1 d. iki liepos 1 d. ir nuo liepos 1 d. iki gruodžio 1 d.

Aktualiausią statistinę informaciją, susijusią su nuo 2018 m. liepos 1 d. įsigaliojusia Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo (toliau – VTAPI) redakcija, galite rasti Tarnybos interneto svetainėje (<http://vaikoteises.lt/vaiko-teisiu-apsauga/vaiko-teisiu-apsaugos-sistemos-pertvarka/>). Atkreiptinas dėmesys, kad palyginamosios keturių paskutinių metų statistikos apie vaikų paėmimą dėl objektyvių priežasčių nėra galimybės pateikti, nes nebuvo vienodos duomenų rinkimo tvarkos savivaldybėse dėl vaiko paėmimo iš jo atstovų pagal įstatymą ir atitinkama statistika visos Lietuvos mastu nebuvo renkama bei kaupiama. Galime teigti, kad laikinosios globos (rūpybos) vaikams nustatymo duomenys yra vienintelis objektyvus lyginamasis rodiklis, kadangi vaiką paėmus iš atstovų pagal įstatymą reikalinga nustatyti jam laikinąją globą (rūpybą), o nustačius vaikui laikinąją globą (rūpybą) – vaikas yra perduodamas globėjui (rūpintojui), t. y. ankstesniais laikotarpiais reikštų, jog *de jure* vaikas buvo paimtas iš jo atstovų pagal įstatymą. Pažymėtina, kad remiantis Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos (toliau – SPIS) duomenimis, nuo 2018 m. sausio 1 d. iki liepos 1 d. laikinoji globa (rūpyba) vaikams nustatyta 1135 atvejais, o nuo 2018 m. liepos 1 d. iki 2018 m. lapkričio 30 d. - 1022.

Informuojame, kad išsamią 2015 – 2017 metų statistinę informaciją apie taikytas vaiko teisių apsaugos priemones galite rasti Tarnybos metinėse veiklos ataskaitose, skelbiamose Tarnybos interneto svetainėje (<http://vaikoteises.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/>).

Taip pat informuojame, kad SPIS Vaiko teisių apsaugos (toliau – VTA) modulyje yra kaupiami duomenys apie veiklas, vykdomas vaiko teisių apsaugos srityje (apie galimus vaiko teisių pažeidimus, grėsmės vaikui lygius, globojamus (rūpinamus) vaikus, atstovavimą teismuose, tėvų valdžios ribojimą ir kt.). SPIS VTA modulyje kaupiamų duomenų pagrindu yra formuojamos *viešai prieinamos* statistinės ataskaitos (<http://vitrinos.spis.lt:8080/vtas.html>), kurios formuojamos įvairiais pjūviais (pagal savivaldybes, vaiko amžių, lytį ir kt.).

2. Kiek iš 2015, 2016, 2017 ir 2018 metais paimtų ir vėliau įvaikintų vaikų yra įvaikinti Lietuvos Respublikos piliečių ir kiek užsienio valstybių piliečių? Prašome nurodyti užsienio valstybių piliečių pilietybes ir įvaikintų vaikų skaičių.

Atkreiptinas dėmesys, jog nei vienas vaikas, kuris po 2018 m. liepos 1 d. buvo paimtas iš jo atstovų pagal įstatymą, nėra įrašytas į Galimų įvaikinti vaikų apskaitą ar įvaikintas. Išsamią statistinę informaciją apie 2015 – 2017 m. įvaikintus vaikus galite rasti Tarnybos metinėse veiklos ataskaitose, skelbiamose Tarnybos internetinėje svetainėje (<http://vaikoteises.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/>).

Apsaugotam (paimtam iš atstovų pagal įstatymą) vaikui, jei jo negalima gražinti į šeimą yra nustatoma laikinoji globa (rūpyba). Vaikas, kuris yra laikinai globojamas (rūpinamas) nėra galimas įvaikinti vaikas. Vaikai, kuriuos galima įvaikinti, turi būti įtraukti į Galimų įvaikinti vaikų apskaitą esant bent vienam iš įrašymo pagrindų, t. y. vaiko tėvai arba turėtas vienintelis iš tėvų yra mirę (-ęs); vaiko tėvai arba turėtas vienintelis iš tėvų teismo paskelbti mirusiais (-iu), vaiko tėvai nežinomi, vaiko tėvams arba turimam vieninteliam iš tėvų neterminuotai apribota tėvų valdžia, vaiko tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų duoda teismo patvirtintą rašytinį sutikimą, kad vaikas būtų įvaikintas. Pastebėtina, jog vien laikinosios globos (rūpybos) trukmė gali tęstis iki 18 mėn., jos tikslas gražinti vaikus į biologinę šeimą, todėl šeimai teikiamos socialinės paslaugos ir kita reikalinga pagalba. Tik nekintant situacijai šeimoje ir išnaudojus visas galimybes vaikus gražinti į kilmės šeimą, atvejais vadybos posėdžio metu sprendžiamas tėvų valdžios ribojimo klausimas.

Užsienio valstybės piliečiai dėl įvaikinimo iš Lietuvos gali kreiptis tik per akredituotas institucijas, kurioms yra suteikti įgaliojimai veikti Lietuvoje vykdam tarptautinį įvaikinimą. Šiuo metu įgaliojimai veikti vykdam tarptautinį įvaikinimą Lietuvoje yra suteikti 9 užsienio valstybių organizacijoms, iš jų 4 Italijos ir po vieną organizaciją iš JAV, Švedijos, Ispanijos, Naujosios Zelandijos ir Kanados.

3. Kiek vaikų nuo š. m. liepos 1 d. iki š. m. gruodžio 1 d., Tarnybos specialistų sprendimu, buvo paimta iš vadinamosios „nesaugios aplinkos“ – tai atvejai kurie oficialiai netraktuojami kaip „vaikų paėmimas“?

Atkreipiame dėmesį, kad vaiko paėmimas iš jam nesaugios aplinkos – tai Tarnybos vykdoma laikina vaiko teisių apsaugos priemonė vaiko saugumui užtikrinti, kai kyla grėsmė jo saugumui, sveikatai ar gyvybei, iki bus (ne)nustatytas grėsmės vaikui lygis (Grėsmės vaikui lygių kriterijų ir grėsmės vaikui lygio nustatymo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. gegužės 21 d. įsakymu Nr. A1-221 (toliau – Tvarkos aprašas), 2.1 papunktis).

Paminėtina, kad dažniausiai pasitaikančios situacijos, kuomet reikėjo laikinai užtikrinti vaikui saugumą – tėvų ar kitų atstovų pagal įstatymą piktnaudžiavimas alkoholiu / girtavimas, smurtas artimoje aplinkoje bei prieš vaikus, vaikų nepriežiūra (atvejai, tokie kaip nepriežiūra dėl nesaikingo tėvų alkoholio vartojimo / ilgalaikio piktnaudžiavimo alkoholiu, vaikai palikti kelioms dienoms alkani, sergantys).

Nuo š. m. liepos 1 d. iki š. m. lapkričio 30 d. iš nesaugios aplinkos paimti 1815 vaikai. Iš jų 1077 vaikai (63 proc.) perduoti tėvams ar kitiems atstovams pagal įstatymą (įvertinus situaciją ir

kad vaikui bus užtikrintas saugumas ir tinkama priežiūra), 646 vaikams (37 proc.), kurie buvo paimti ši jiems nesaugios aplinkos, nustačius, jog kyla realus pavojus jų saugumui, sveikatai ar gyvybei, nustatytas antrasis grėsmės vaikui lygis.

Kaip ir minėjome aukščiau, SPIS VTA modulyje kaupiamų duomenų pagrindu yra formuojamos *viešai prieinamos* statistinės ataskaitos (<http://vitrinos.spis.lt:8080/vtas.html>), kurios gali būti pateikiamos įvairiais pjūviais (pagal savivaldybes, vaiko amžių, lytį ir kt.).

4. Kaip pasiskirstė nuo š. m. liepos 1 d. iki š. m. gruodžio 1 d. iš tėvų paimtų (viso - įtraukiant ir laikinąjį atskyrimą nuo „nesaugios aplinkos“) vaikų skaičius pagal tolesnius veiksmus su jais: kiek iš jų glojami ir kiek yra įvaikinti Lietuvoje, kiek gyvena užsienyje ar kitur (globos namuose, šeimynose ir t.t.), kiek paimtų vaikų buvo gražinta tėvams ar kitiems atstovams pagal įstatymą? Kiek iš nuo š. m. liepos 1 d. iki š. m. gruodžio 1 d. iš „nesaugios gyvenamosios ar neutralios aplinkos“ paimtų vaikų buvo laikinai apgyvendinti ligoninėse ir koks yra kiekvieno tokio atvejo apgyvendinimo pagrindas ir kokia trukmė?

Kaip ir minėta aukščiau, vaiko paėmimas iš jam nesaugios aplinkos yra laikina vaiko teisių apsaugos priemonė, dar nereišianti vaiko paėmimo iš tėvų ar kitų atstovų pagal įstatymą bei tolesnių veiksmų, tokių kaip laikinosios ar nuolatinės globos nustatymo, įvaikinimo.

Pirmiausia, siekiant vaikui užtikrinti saugią aplinką, dėl laikino apgyvendinimo saugioje aplinkoje, vadovaujantis VTAPI, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) nustatyta prioriteto tvarka, kreipiamasi į šeimos giminaičius, asmenis susijusius emociniais ryšiais (šeimos draugai, kaimynai ir pan.). Įvertinus visas šias galimybes ir neradus kitų alternatyvų, saugiai vaiko apgyvendinti šeimoje ar šeimai artimoje aplinkoje, kreipiamasi į savivaldybių administracijų pateiktuose sąrašuose nurodytus fizinius ar juridinius asmenis, kurie bet kuriuo paros metu galėtų pasirūpinti vaiku. Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu patvirtintas Budinčių globotojų, globėjų (rūpintojų) šeimų, šeimynų ir vaikų socialinės globos institucijų, galinčių priimti vaiką bet kuriuo paros metu, sąrašas kasmet iki sausio 31 d. pateikiamas Tarnybos teritoriniam skyriui. Jame pateikiami Vaiko globos organizavimo nuostatų 28.1 papunktyje nurodyti duomenys. Pasikeitus sąraše pateiktiems duomenims, savivaldybės administracija turi pareigą nedelsdama, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo duomenų pasikeitimo apie tai informuoti Tarnybą. Kai kurios savivaldybės gydymo įstaigas yra nurodžiusios kaip vienintelę įstaigą, galinčią priimti tėvų globos netekusius vaikus bet kuriuo paros metu.

Iš nesaugios aplinkos paimti vaikai laikinai apgyvendinami jiems saugioje aplinkoje. Remiantis 2018 m. lapkričio 30 d. SPIS duomenis, 46 proc. vaikų buvo laikinai apgyvendinti pas giminaičius, 18 proc. – pas asmenis, su vaiku susijusius emociniais ryšiais, 18 proc. – vaikų globos institucijoje, 8 proc. – pas budinčius globotojus, teikiančius paslaugas globos centre, 6 proc. – sveikatos priežiūros įstaigoje (dažniausiai tais atvejais, kuomet savivaldybė sveikatos priežiūros įstaigą būna nurodžiusi kaip vienintelį juridinį asmenį priimančią vaikus bet kuriuo paros metu), 3 proc. – kitoje socialines paslaugas teikiančioje įstaigoje, 1 proc. – vaiko brolių ar seserų globojančioje (rūpinančioje), įvaikinusioje šeimose ir 1 proc. – šeimynoje.

Sveikatos priežiūros įstaigoje vaikai laikinai apgyvendinami nuo 1 iki 5 dienų ir dažniausiai, įvertinus vaiko sveikatos būklę ir jei vaikui nereikalingas gydymas, vaiko laikino apgyvendinimo vieta skubiai keičiama į laikiną apgyvendinimą šeimai artimoje aplinkoje. Laikinas apgyvendinimas retais atvejais gali trukti iki 30 dienų. Pažymėtina, kad laikinas apgyvendinimas trunka iki laikinosios globos nustatymo savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimu, kuris priimamas per ilgiausiai 11 dienų nuo vaiko paėmimo, tačiau jei teismo sprendimas paimti vaiką iš jam nesaugios aplinkos yra apskundžiamas, laikinasis apgyvendinimas tęsiamas siekiant užtikrinti saugią vaikui aplinką iki teismo sprendimo priėmimo.

Pakartotinai pažymime, jog nuo š. m. liepos 1 d. iki š. m. lapkričio 30 d. iš nesaugios aplinkos paimti 1815 vaikai. Iš jų 1077 vaikai (63 proc.) perduoti tėvams ar kitiems atstovams pagal įstatymą

(įvertinus situaciją ir kad vaikui bus užtikrintas saugumas ir tinkama priežiūra), 646 vaikams (37 proc.), kurie buvo paimti ši jiems nesaugios aplinkos, nustatčius, jog kyla realus pavojus jų saugumui, sveikatai ar gyvybei, nustatytas antrasis grėsmės vaikui lygis.

5. Kiek valstybės biudžeto lėšų nuo š. m. liepos 1 d. iki š. m. gruodžio 1 d. buvo panaudota iš „nesaugios aplinkos“ bei nuo tėvų atskirtų vaikų apgyvendinimui pas globėjus, teisiniams vaiko paėmimo iš atstovų pagal įstatymą procesams? Kiek ir už ką valstybė ir savivaldybės moka vaikų globėjams už vieno vaiko globą bei išlaikymą per mėnesį? Jei sumos skiriasi priklausomai nuo regiono – prašome pateikti pagal savivaldybių sąrašą.

Pažymėtina, jog VTAPĮ 36 str. 5 d. 3 p. numatyta, kad Tarnyba ar jos įgaliotas teritorinis skyrius, nustatęs realų pavojų vaiko saugumui, sveikatai, gyvybei jo gyvenamojoje aplinkoje ir antrąjį grėsmės vaikui lygį, skubiai laikinai paima vaiką iš jam nesaugios aplinkos, pasitelkdamas policijos pareigūnus, ir ne vėliau kaip per 3 darbo dienas Civilinio kodekso 3.254¹ straipsnyje nustatyta tvarka kreipiasi į teismą dėl leidimo paimti vaiką iš jo tėvų ar vaiko atstovų pagal įstatymą išdavimo. Teismui priėmus nutartį leisti paimti vaiką iš jo tėvų ar kitų jo atstovų pagal įstatymą, VTAPĮ 42 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka teikia savivaldybės administracijos direktoriui nurodymą nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) ir paskirti konkretų laikinąjį globėją (rūpintoją) (VTAPĮ 36 str. 5 d. 4 p.).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymu, kai vaikas globojamas (rūpinamas) šeimoje jam yra skiriama 152 eurai globos (rūpybos) išmoka ir 152 eurai tikslinis priedas globėjui (rūpintojui), kurie yra mokami iš valstybės biudžeto lėšų. Taip pat savivaldybė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymu, gali skirti pagalbos pinigų, kurių minimalus dydis už vieną vaiką yra nuo 3 BSI (114 eurų) per mėnesį, tačiau maksimalius pagalbos pinigų dydžius turi teisę nustatyti savo tvarka pačios savivaldybės. Kai vaikas yra prižiūrimas pas budintį globotoją, Globos centras už teikiamas paslaugas budinčiam globotojui moka atlygį. Budinčiam globotojui mokami vaiko globos (rūpybos) išmoka ir kitos vaikui išlaikyti skiriamos lėšos (taip pat ir pagalbos pinigai) vadovaujantis Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašo, patvirtinto socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018-01-19 įsakymu Nr. A1-28 45 p. bei pagal šio aprašo nustatyta tvarka globos centro ir budinčio globotojo sudarytą tarpusavio bendradarbiavimo ir paslaugų teikimo sutartį.

Informuojame, kad Tarnyba pagal kompetenciją nekaupia duomenų apie globėjams (rūpintojams) skiriamas išmokas. Dėl išsamios informacijos apie globėjams (rūpintojams) skiriamas išmokas galite kreiptis į LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Piniginės paramos ir būsto skyrių, o dėl konkrečių savivaldybių skiriamų išmokų dydžių globėjams (rūpintojams) ir budintiems globotojams prašome kreiptis į miestų (rajonų) savivaldybių administracijas.

Papildomai pažymėtina, kad išsami informacija apie vidutinius globojamo (rūpinamo) vaiko išlaikymo kaštus šeimynose ir socialinės globos institucijose, bendruomeniniuose vaikų globos namuose pateikiama Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų priežiūros departamento internetinėje svetainėje (<http://www.sppd.lt/lt/veikla/naudinga-informacija/statistika/2017-m/>).

6. Kaip vertinate dvejopą Tarnybos funkcijų – atstovavimo vaikui sprendžiant vaiko paėmimo iš šeimos klausimą, bei atsakomybę už jo įvaikinimą ir jo organizavimą – suderinamumą, turint omenyje, kad šios funkcijos iš esmės *a priori* sukelia interesų konfliktą tarpusavyje?

CK 3.254 1 str. 1 d. numatyta, kad kai yra CK 3.254 str. nustatyti pagrindai, Tarnyba VTAPĮ nustatyta tvarka gali paimti vaiką iš jo atstovų pagal įstatymą (tėvų, globėjų). Tarnyba, paėmusi vaiką nurodytu atveju, privalo per tris darbo dienas kreiptis į teismą dėl leidimo paimti vaiką iš jo atstovų pagal įstatymą (CK 3.254 1 str. 2 d.). Vaiką paėmus iš jo atstovų pagal įstatymą, jis negali likti be atstovo, todėl CK 3.250 str. 4 d. įtvirtinta, jog Tarnyba yra vaiko, įstatymų nustatytais

pagrindais paimto iš tėvų ar kitų teisėtų atstovų, atstovas pagal įstatymus tol, kol šiam vaikui paskiriamas globėjas ar rūpintojas. Taigi, Tarnybos atstovavimas vaikui, sprendžiant vaiko paėmimo iš šeimos klausimą yra aiškiai reglamentuotas ir įtvirtintas įstatymuose bei apibrėžtas laike, todėl paimtam iš šeimos vaikui paskyrus globėją (rūpintoją), Tarnyba netenka vaiko atstovo pagal įstatymą teisių ir pareigų.

Tėvai, naudodamiesi tėvų valdžios turinį sudarančiomis teisėmis ir vykdydami pareigas savo vaikams, turi pirmumo teisę prieš kitus asmenis, tačiau valstybės konstitucinė pareiga saugoti ir globoti vaikystę suteikia valstybei pagrindą įstatyme nustatytais atvejais, kai tėvai tėvų valdžią įgyvendina priešingai vaiko interesams ir šie pažeidžiami, peržengti tėvų valdžios įgyvendinimo autonomiškumo ribas bei taikyti jos ribojimo priemones. Atkreiptinas dėmesys, kad Tarnyba vaiko teisėto atstovo funkciją vykdo tik tuo atveju, kai vaikas negali grįžti į savo tėvų šeimą ir neturi kito paskirto teisėto atstovo pagal įstatymą, o galimas įvaikinti vaikas turi teismo nutartimi paskirtą nuolatinį globėją (rūpintoją), tai yra atstovą pagal įstatymą kuris gina jo teises ir užtikrina geriausias jo interesus. Vykdamas ikiteisminę įvaikinimo procedūrą, vaiko teises ir teisėtus interesus atstovauja vaiko globėjas (rūpintojas), o Tarnyba atlieka įvaikinimo procedūras teisės aktų nustatyta tvarka.

Pažymime, kad įvaikinti vaiką galima tik vadovaujantis CK 3.209 str. nuostatomis, tai yra esant nustatytiems pagrindams, kai teismas *vaiko tėvams neterminuotai apriboja tėvų valdžią, tėvams mirus ar jiems patvirtinus teisme sutikimą įvaikinti vaiką*. Kiekvieno vaiko įvaikinimo procedūros vykdomos tik įvertinus kiekvieną situaciją individualiai, t. y. išklausus vaiko ir jo globėjo (rūpintojo) nuomonę, atsižvelgus į jo ryšius su artimaisiais giminaičiais, broliais seserimis ir įvertinus, ar konkretaus vaiko įvaikinimas tikrai atitinka geriausias jo interesus.

7. Nurodykite, kokie konkretūs kvalifikaciniai reikalavimai yra keliami vaiko teisių apsaugos specialistams. Pagal kokias neuniversitetinio/universitetinio išsilavinimo programas yra rengiami su vaikais dirbantys vaiko teisių apsaugos specialistai? Kiek programoje valandų skiriama vaiko psichologijos, vaiko amžiaus tarpsnių psichologijos, kūdikių emocinės elgsenos ir psichinės sveikatos, šeimos psichologijos, traumų psichologijos, vaiko, netenkančio tėvų globos psichologijos, krizių psichologijos dalykams? Kur yra ir kur galima susipažinti su vaiko teisių apsaugos specialistų rengimo programa?

Kvalifikacinių reikalavimų asmenims, pretenduojantiems į Tarnybos įgaliotų teritorinių skyrių valstybės tarnautojų pareigas, apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. balandžio 23 d. įsakymu Nr. A1-176, (toliau - Aprašas) nustatyti išsilavinimo, darbo patirties ir kiti reikalavimai asmenims, pretenduojantiems į Tarnybos teritorinių skyrių valstybės tarnautojų pareigas. Vadovaujantis Aprašo 1 p., į valstybės tarnautojo pareigas Tarnybos teritoriniame skyriuje priimami asmenys, turintys aukštąjį universitetinį arba jam prilygintą socialinių mokslų studijų srities socialinio darbo, pedagogikos (edukologijos), teisės ar psichologijos krypties išsilavinimą (bakalauro arba magistro kvalifikacinis laipsnis), atsižvelgiant į pareigybės paskirtį, veiklos sritį bei nustatytas funkcijas. Asmuo, pretenduojantis į Tarnybos teritorinio skyriaus vedėjo pareigas, privalo turėti ne mažesnę kaip 3 metų darbo patirtį (iš jų ne mažesnę kaip 1 metų darbo patirtį vaiko teisių apsaugos ir (ar) viešojo administravimo, ir (ar) teisės srityse) (Aprašo 4 p.). Asmuo, pretenduojantis į Tarnybos teritorinio skyriaus vyresniojo patarėjo pareigas, privalo turėti ne mažesnę kaip 4 metų, o asmuo, pretenduojantis į Tarnybos teritorinio skyriaus patarėjo pareigas, – ne mažesnę kaip 3 metų darbo patirtį vaiko teisių apsaugos ar teisės srityse (Aprašo 5 p.). Asmuo, pretenduojantis į Tarnybos teritorinio skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas, privalo turėti 1 metų darbo patirtį vaiko teisių apsaugos ir (ar) švietimo, ir (ar) socialinio darbo, ir (ar) teisės ar projektų (programų), susijusių su vaiko teisių apsauga, įgyvendinimo srityse arba turėti socialinio darbo, socialinės pedagogikos, specialiosios pedagogikos, teisinio ar psichologijos srities darbo patirties (Aprašo 6 p.). Pažymėtina, kad į Tarnybos teritorinių skyrių valstybės tarnautojų pareigas pretenduojantis asmuo turi atitikti Aprašo 7 p. numatytus specialiuosius reikalavimus:

- išmanyti Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir kitų vaiko teisių apsaugą reguliuojančių nacionalinių bei tarptautinių teisės aktų nuostatas;

- išmanyti įvairių amžiaus tarpsnių vaikų raidos ypatumus ir su jais susijusius socialinius, emocinius poreikius, gebėti užmegzti ir palaikyti kontaktą su vaiku ir įvertinti individualius jo poreikius;

- turėti teorinių žinių, susijusių su vaiko teisių apsauga, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos, švietimo, sveikatos, teisingumo, vidaus reikalų sistemomis bei nepilnamečių administracine ir baudžiamąja justicija.

Vadovaujantis Aprašo nuostatomis konkretūs pareigybei keliami reikalavimai įrašyti į pareigybių aprašymus, kurie patvirtinti Tarnybos direktoriaus įsakymu.

Tarnybos mobiliųjų komandų (toliau – MK) specialistams keliami bendrieji ir specialieji reikalavimai bei funkcijos įtvirtinti 2018 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. A1-334 patvirtintame Mobiliųjų komandų sudarymo, specialistų atrankos ir jų darbo tvarkos apraše (toliau – MK aprašas). MK specialistai taip pat privalo atitikti MK apraše nurodytus kvalifikacinius reikalavimus.

Atkreiptinas dėmesys, kad kiti Jūsų keliami klausimai, susiję su aukštojo mokslo studijų programomis ir vaiko teisių apsaugos specialistų rengimu, nėra Tarnybos veiklai pagal kompetenciją priskiriami klausimai, todėl dėl konkrečių neuniversitetinio / universitetinio išsilavinimo programų, siūlytina Jums tiesiogiai kreiptis į aukštojo mokslo įstaigas, rengiančias minėtas programas ir specialistus.

8. Kiek VVTAIŲT buvo atlikta vidaus tarnybinių patikrinimų ar tyrimų dėl VVTAIŲT specialistų darbo ir funkcijų netinkamo atlikimo atitinkamai 2015, 2016, 2017 ir 2018 metais? 2018 metų statistiką prašome išskaidyti pagal tyrimų skaičių nuo š. m. sausio 1 d. iki liepos 1 d. ir nuo iki š. m. liepos 1 d. iki gruodžio 1 d.

Informacijos apie atlikus vidaus tarnybinius patikrinimus ar tyrimus nuo 2015 m. iki 2018 m. liepos 1 d. Jums pateikti nėra galimybių, nes Tarnyba iki vaiko teisių apsaugos sistemos pertvarkos neturėjo teritorinių skyrių, valstybės tarnautojai ir darbuotojai iš savivaldybių į Tarnybą perkelti 2018 m. liepos 1 d. Pažymėtina, kad nuo 2018 m. liepos 1 d. iki gruodžio 1 d. buvo vykdomi tyrimai dėl 2 valstybės tarnautojų galimo tarnybinio nusižengimo ir 1 darbuotojo galimo darbo pareigų pažeidimo.

9. Ar buvo/yra atliekamas vaiko psichinės sveikatos monitoringas ir įvertinimas prieš ir po jo atskyrimo nuo tėvų ar gražinus vaiką į šeimą. Jei taip, prašome pateikti atliktų tyrimų atitinkamai 2015, 2016, 2017 ir 2018 metais rezultatus. Taip pat prašome pateikti detalią vaiko psichinės sveikatos stebėsenos tvarką. Jei ne, tai kodėl tai nevykdoma?

Atkreiptinas dėmesys, kad Tarnybai pagal kompetenciją negali atlikti vaikų psichikos ar fizinės sveikatos tyrimų. Vaiko psichikos sveikatą įvertina ir pagalbos poreikį nustato, psichikos sveikatos stebėseną vykdo psichikos sveikatos srities specialistai. Taip pat abejotina, ar psichikos sveikatos ar kiti specialistai galėtų numanyti, kuriems vaikams tokį tyrimą tikslinga atlikti, hipotetiškai numanant, kad galimai jie bus paimti iš šeimos. Abejotinas tokio tyrimo etiškumas bei patikimumas (vieningos, objektyvios metodikos taikymo užtikrinimo bei tyrimo trukmės klausimas).

Pažymėtina, kad siekiant užtikrinti vaikui reikalingą pagalbą, paėmus jį iš šeimos inicijuojamas vaiko apsilankymas pas psichologą (jei reikalinga pas psichiatrą), kuris, įvertinęs vaiko būklę priima sprendimą dėl tolesnių konsultacijų poreikio ir dažnumo. Paėmus vaiką iš šeimos inicijuojama atvejo vadyba, kurios metu, atvejo vadybininkas koordinuoja teikiamos arba reikalingos teikti pagalbos organizavimą, tęstinumo užtikrinimą.

Vaiką atskyrus nuo šeimos, fiziniai ar juridiniai asmenys, besirūpinantys vaiku privalo nuolat stebėti vaiko emocinę būklę, jo elgesį, kalbasi su vaiku ir, esant nerimą keliantiems ženklams, turi pareigą nedelsiant inicijuoti atitinkamos pagalbos teikimą. Paminėtina, kad apie vaiko būklę (emocijas, elgesį) dažniausiai jį prižiūrintys budintys globotojai ar kiti juridiniai asmenys informuoja atvejo vadybininką raštu. Vaiko teisių specialistai prieš atvejo vadybos posėdį taip pat bendrauja su vaiku ir pagal situaciją imasi atitinkamų veiksmų.

Tarnybos teritorinis skyrius vykdo vaiko globos (rūpybos) priežiūrą, kurios metu aplanko globojamą (rūpinamą) vaiką, išklauso jo nuomonę, sprendžia apie globėjo (rūpintojo) tinkamą pareigų vykdymą. Globos centras atlieka globos kokybės vertinimą, kurio metu nustato, kokios reikalingos paslaugos globėjui (rūpintojui) ar globojamam (rūpinamam) vaikui.

10. Kiek vaikų buvo paimta iš šeimų atitinkamai 2015, 2016, 2017 ir 2018 metais. pagal skundus ar trečiųjų asmenų pranešimus? Kiek buvo atlikta tyrimų dėl šių skundų pagrįstumo? Ar buvo ir kiek atlikta tyrimų nustatant skundo pateikėjo motyvaciją ar psichinę būklę?

Nuo š. m. liepos 1 d. įsigaliojus VTAPI naujai redakcijai, visi Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybėse esantys Vaiko teisių apsaugos skyriai tapo pavaldūs centrinei vaiko teisių apsaugos institucijai – Tarnybai. Dėl šios priežasties negalime pateikti duomenų apie 2015 – 2017 m. skundus ar pranešimus, nes vaiko teisių apsaugą savivaldybėse vykdė buvę miestų (rajonų) savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyriai.

Remiantis SPIS duomenimis, š. m. liepos 1 d. – lapkričio 30 d. buvo gauta apie 12 tūkstančių pranešimų dėl 10 551 vaiko, kurių teisės galimai pažeistos. Beveik dėl 13 proc. vaikų buvo gauti pakartotiniai pranešimai apie galimai pažeidžiamas jų teises.

Daugiausia pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus gaunama iš policijos (67 proc.). Kiti pranešimai apie galimus vaiko teisių pažeidimus gaunami iš giminaičių, socialinių paslaugų įstaigų, gydymo įstaigų, dienos centrų, krizių centrų, globos centrų, seniūnijų ir kt.

Nepasitvirtinę anoniminiai pranešimai sudaro apie 1,6 procento visų gautų pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus. Pranešimai, kai kreipiasi kaimynai, ir kurių informaciją patikrinus nebuvo nustatyti pažeidimai, sudaro 0,8 procento visų gautų pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus.

Atkreipiame dėmesį, kad vaiko teisių apsaugos specialistai pagal kompetenciją neturi teisės vertinti asmens psichikos būklės. Tarnybos teritorinio skyriaus specialistai, gavę pranešimą apie galimą vaiko teisių pažeidimą, vertina visas su vaiku ir jo atstovais pagal įstatymą susijusias aplinkybes. Pranešimui nepasitvirtinus (nenustačius vaiko teisių pažeidimų) arba nenustačius grėsmės vaikui lygio (nenustatytas bent vienas aukštos rizikos veiksnys arba bent penki kiti rizikos veiksniai) pranešimo nagrinėjimas baigiamas.

Pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus registravimo, informavimo ir nagrinėjimo tvarkos, patvirtintos Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2018 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. BV-95 5 p. nurodoma, jog vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimo Nr. 875 „Dėl asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ 12 p. nuostatomis, kartotiniai pranešimai apie galimą vaiko teisių pažeidimą, kuriuose nurodomos tos pačios aplinkybės ir nepateikiama nauja informacija, leidžianti situaciją vertinti kaip galimą naują (kitą) vaiko teisių pažeidimą, neregistruojami ir nenagrinėjami. Papildomai gauta informacija gali būti pridėdama prie užregistruoto pranešimo apie galimą vaiko teisių pažeidimą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimo Nr. 875 „Dėl asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ 12 p. nustato, kad prašymas, su kuriuo tas pats asmuo per vienus metus kreipiasi į instituciją tuo pačiu klausimu, kurį institucija jau išnagrino ir pateikė atsakymą, arba jeigu paaiškėja, kad tuo pačiu klausimu sprendimą yra priėmus

teismas, pakartotinai nenagrinėjamas, jeigu nenurodomos naujos aplinkybės, sudarančios prašymo pagrindą, ar nepateikiami papildomi argumentai, leidžiantys abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu. Kai pakartotinis prašymas nenagrinėjamas, institucija per 5 darbo dienas nuo pakartotinio prašymo užregistravimo institucijoje praneša asmeniui nenagrinėjimo priežastis.

Suprasdami Jūsų susirūpinimą dėl pertvarkytos vaiko teisių apsaugos sistemos Lietuvoje, informuojame, jog 2018 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija inicijavo Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimus. Siūlomais pakeitimais siekiama patobulinti ir padaryti efektyvesnę pagalbą vaikui ir jo atstovams pagal įstatymą bei apsaugos vaikui organizavimą, tobulinti vaiko situacijos, gavus pranešimą apie galimus vaiko teisių pažeidimus, vertinimo tvarką, nustatyti atsakomybę asmenims už žinomai melagingus pranešimus apie vaiko teisių pažeidimus, ir atlikti kitus pakeitimus, būtinus efektyvesniam vaiko ir jo atstovų pagal įstatymą geriausių interesų užtikrinimui.

Direktorė

Alina Jakavonienė

Agnė Marčiukaitienė, tel. (8 5) 243 11 67, el. p. agne.marciukaitiene@vaikoteises.lt
Evelina Firaitė, tel. (8 5) 233 25 78, el. p. evelina.firaite@vaikoteises.lt

Atkurtai
Lietuvai

